

Uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2019

SEKRETARIATET FÖR DE REGIONALA BREDBANDSKOORDINATORERNA
MARS 2020, DNR 20-160

Sammanfattning

Den ökade digitaliseringen av samhället innebär att tillgång till bredbandsinfrastruktur får allt större betydelse. Med ett aktivt arbete och samordning på såväl nationell, regional som kommunal nivå är det möjligt att nå längre med bredbandsutbyggnaden. Därför beslutade regeringen att införa regionala bredbandskoordinatorer i alla län under perioden 2015–2020. I denna rapport redovisas det nationella sekretariatets uppföljning av de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet 2019.

Koordinatorfunktionens resurser, bemanning och organisatoriska placering är i huvudsak oförändrade 2019 jämfört med året innan. I majoriteten av länen har en heltid eller mer avsatts för uppdraget och sedan januari 2019 är alla koordinatorfunktioner placerade hos regionen. Samverkan, kartläggning och stöd till kommuner var de områden som koordinatorerna lade mest tid på under året. Jämfört med året innan var det tiden för länsövergripande samverkan som ökade mest. En orsak till detta är att flera läns bredbandskoordinatorer har formaliserat ett länsövergripande samarbete i strategiska bredbandsfrågor. Förutom under sekretariatets nätverksträffar utbyter koordinatorerna även erfarenheter i exempelvis kartläggningsarbetet och genomför gemensamma informationsaktiviteter.

I majoriteten av länen fungerar samverkan mellan kommunerna väl och i samtliga län finns samverkansgrupper för kommunernas bredbandssamordnare. Samverkan består vanligen av informations- och erfarenhetsutbyte eftersom kommunerna valt olika strategier för bredbandsutbyggnaden. Bredbandskoordinatorerna har även en god samverkan med både marknadsaktörer och de kommunala stadsnäten.

Kartläggning av bredbandssituationen i länet är ett prioriterat område i koordinatorarbetet och ett viktigt underlag för planering, uppföljning och inriktning i det regionala bredbandsarbetet. I några fall har länet sedan länge arbetat med att kartlägga bredbandsutbyggnaden. I andra län har man genom koordinatoruppdraget initierat eller utökat sitt arbete för att kartlägga bredbandssituationen i länet. En utveckling som syns i årets uppföljning är ökat arbete med att ta fram en kartläggning över planerad fast infrastruktur. En av orsakerna till detta är den roll som bredbandskoordinatorn har i PTS process för det nya nationella bredbandsstödet.

Stöd i kartläggningsarbetet och kunskaps- eller informationsaktiviteter är viktiga delar i koordinatorernas stöd till kommunerna. Exempel på andra stödjande aktiviteter är regional upphandling av bredbandsutbyggnad, samordning av projekt för ortsammanbindande nät samt genomförande av Bredbandslyftet, Bredbandsforums program för kommuner, där bredbandskoordinatorn har en betydande roll.

De regionala bredbandskoordinatorerna har även en viktig roll i genomförandet av regeringens bredbandsstrategi. Utöver arbetet på regional och kommunal nivå, deltar koordinatorerna i nationella samverkansgrupper och bidrar i Bredbandsforums arbete för strategins genomförande.

Innehåll

1	Bakgrund och syfte	4
2	Om funktionen regional bredbandskoordinator	4
2.1	Koordinatorfunktionens organisatoriska placering och resurser	4
2.2	Koordinatorfunktionens uppdrag	5
2.3	Regionalt tillväxtarbete och bredbandstrategier	7
3	Kartläggning av bredbandssituationen i länet	8
3.1	Kartläggning prioriterat område i koordinatorsarbetet	8
3.2	Övergripande beskrivning av bredbandssituationen i länen	8
3.3	Kartläggning av befintlig bredbandsinfrastruktur	9
3.4	Kartläggning av planerad bredbandsutbyggnad	10
3.5	Förutsättningar för kartläggningsarbetet	10
4	Regional samverkan och samordning	11
4.1	Samverkan mellan kommunerna i länet	11
4.2	Samverkan med länsstyrelsen	11
4.3	Samverkan med aktörer i länet	12
4.4	Samverkan och erfarenhetsutbyte utanför länet	12
5	Stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor	13
5.1	Kommunernas arbete med bredbandsfrågor	13
5.2	Koordinatorernas insatser för att stödja kommuner	14
5.2.1	Regionala initiativ	14
5.2.2	Utbildnings- och informationsinsatser	15
5.2.3	Stöd i arbete med kartläggning, strategi och handlingsplan	15
6	Övriga aktiviteter inom uppdraget	16
6.1	Arbete med digitaliseringsfrågor	16
6.2	Stödja lokala initiativ för fiberutbyggnad	16
6.3	Andra initiativ och nätverksträffar	17

1 Bakgrund och syfte

I maj 2015 beslutade regeringen att avsätta medel för en funktion som regional bredbandskoordinator i alla län under perioden 2015-2020. Koordinatorfunktionen arbetar för bättre samordning i bredbandsfrågor i länet genom att stödja kommuner, kartlägga behov och främja samverkan. Koordinatorfunktionen fungerar som kontaktpunkt för bredbandsfrågor för både offentliga och privata aktörer. Post- och telestyrelsen (PTS) fick samtidigt i uppdrag att administrera ett nationellt sekretariat inom ramen för Bredbandsforums kansli. Det nationella sekretariatet ska vara en stödfunktion för de regionala bredbandskoordinatorerna.

PTS ska också *årligen samla in och senast den 26 mars respektive år 2016-2021 rapportera en sammanställning avseende de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet till Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet)*. Med detta syfte har de regionala bredbandskoordinatorerna svarat på en enkät. Sekretariatet har även inhämtat information från de regionala bredbandskoordinatorerna genom erfarenhetsutbyten och dialog på de gemensamma nätverksträffarna. I denna rapport redovisas resultaten av uppföljningen och status i de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet.

Länsstyrelsernas arbete inom bredbandsområdet redovisas i PTS rapport ”Sammanställning av länsstyrelsernas rapportering om utvecklingen inom it-infrastrukturuområdet 2019” (dnr 20-350).

2 Om funktionen regional bredbandskoordinator

2.1 Koordinatorfunktionens organisatoriska placering och resurser

Funktionen som regional bredbandskoordinator är placerad i den organisation som har det regionala utvecklingsansvaret för respektive län. Sedan januari 2019 ansvarar regionen för regional utveckling i samtliga län och koordinatorfunktionen är sedan dess placerad hos regionen. I Södermanlands län var funktionen delad mellan regionen och länsstyrelsen under 2019 men kommer under 2020 endast att vara placerad hos regionen.

Inom regionens organisation tillhör koordinatorfunktionen vanligen avdelningen för infrastruktur, samhällsplanering eller regional tillväxt/utveckling. I några län är funktionen placerad på avdelningen eller enheten för digitalisering.

Resurser och bemanning i koordinatorfunktionen är i stort sett oförändrade för 2019 jämfört med året innan. I Västernorrlands och Norrbottens län har en ny person tillträtt i koordinatorfunktionen under 2019.

I 17 län har en heltid avsatts för koordinatorsuppdraget och i två län¹ mer än en heltid. I ett län² avsätts 80 procent av en heltid för uppdraget och i ett län³ används hälften av medlen för att finansiera en anställd och övriga medel används till samfinansiering av projekt tillsammans med kommunerna i länet och universitetet. I majoriteten av länen, 14 län, arbetar en person i koordinatorfunktionen, i tre län⁴ arbetar två personer med uppdraget och i ett län⁵

¹ Södermanland, Halland

² Västerbotten

³ Norrbotten

⁴ Dalarna, Sörmland, Östergötland

⁵ Halland

delar flera personer på rollen. I tre län⁶ har koordinatorfunktionen utgjorts av två personer delar av året då personerna har gått omlott i samband med pensionsavgång och i inledning och avslut av en föräldraledighet.

2.2 Koordinatorfunktionens uppdrag

I regeringsbeslutet om regionala bredbandskoordinatorer specificeras koordinatorfunktionens uppdrag i punktform. I uppföljningen för 2019 har länen redovisat hur funktionen fördelat sin arbetstid utifrån dessa punkter, vilket ger en uppskattning av koordinatorverksamhetens huvudsakliga fokus under året.

I genomsnitt har koordinatorfunktionen lagt mest tid på fyra huvudområden:

- främjande av länsöverskridande samverkan
- samordning, samverkan och samarbete mellan aktörer
- kartläggning av nuläget
- stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor

Samordning mellan aktörer, kartläggning och stöd till kommuner var de viktigaste områdena även i förra årets uppföljning och det är marginella förändringar i hur tiden i genomsnitt fördelas mellan aktiviteterna. Vad bredbandskoordinatorerna fokuserar på varierar dock mycket mellan länen beroende på förutsättningarna inom respektive område.

Medan vissa lägger begränsat med tid på samordning inom länet ägnar andra upp till 40 procent av sin tid åt det. Variationen är nästan lika stor när det gäller att kartlägga nuläget. Även när det gäller stöd i kommunernas bredbandsarbete finns en variation mellan koordinatorerna, från de som ägnar fem procent av sin tid åt att stödja och främja kommunernas arbete till de som ägnar 30 procent av sin tid åt det.

Främjande av länsöverskridande samverkan har fått ökad betydelse under 2019 visar årets uppföljning. Den största förändringen jämfört med tidigare år är att arbetet med *länsöverskridande samverkan* ökat ytterligare sedan 2017 och 2018. Detta beror till stor del på att regionerna i Mellansverige⁷ under 2019 startat ett samarbete i strategiska frågor kring bredbandsinfrastruktur och avsatt i genomsnitt dryga 20 procent av sin tid för samverkan mellan länen. Även Regionsamverkan Sydsverige⁸ har lagt mer tid under året och avsatt mellan 20–50 procent av sin tid för samarbetet mellan länen.

Jämfört med 2017 och 2018 har den genomsnittliga tiden lagd på att *främja utbud och efterfrågan på digitala tjänster* minskat något ytterligare under 2019. En orsak till förändringen är införandet av regionala digitaliseringskoordinatorer som beslutades under 2018. Under uppföljningen 2018 skriver flera län att de bedriver arbetet med digitaliseringsfrågor inom ramen för det regionala digitaliseringsuppdraget och därför renodlat uppdraget som bredbandskoordinator till arbetet inom bredbandsområdet. Det finns dock stora variationer mellan länen där några län inte alls arbetat med digitaliseringsfrågor inom uppdraget som regional bredbandskoordinator, några län som arbetar 10 procent till Gotland som lägger 50 procent av sin tid på att arbeta med digitalisering.

När det gäller övriga uppgifter i uppdraget (stöd till fiberföreningar, insatser för områden med särskilda utmaningar och kartläggning av mobiltäckning) ägnar koordinatorerna i snitt 5 procent eller mindre av sin tid åt var och en av dessa arbetsuppgifter. Bland övriga arbetsuppgifter nämns omvärldsbevakning, intern samordning, information och framtagande

⁶ Gävleborg, Västernorrland, Örebro

⁷ Värmland, Västmanland, Örebro, Södermanland, Östergötland, Uppsala

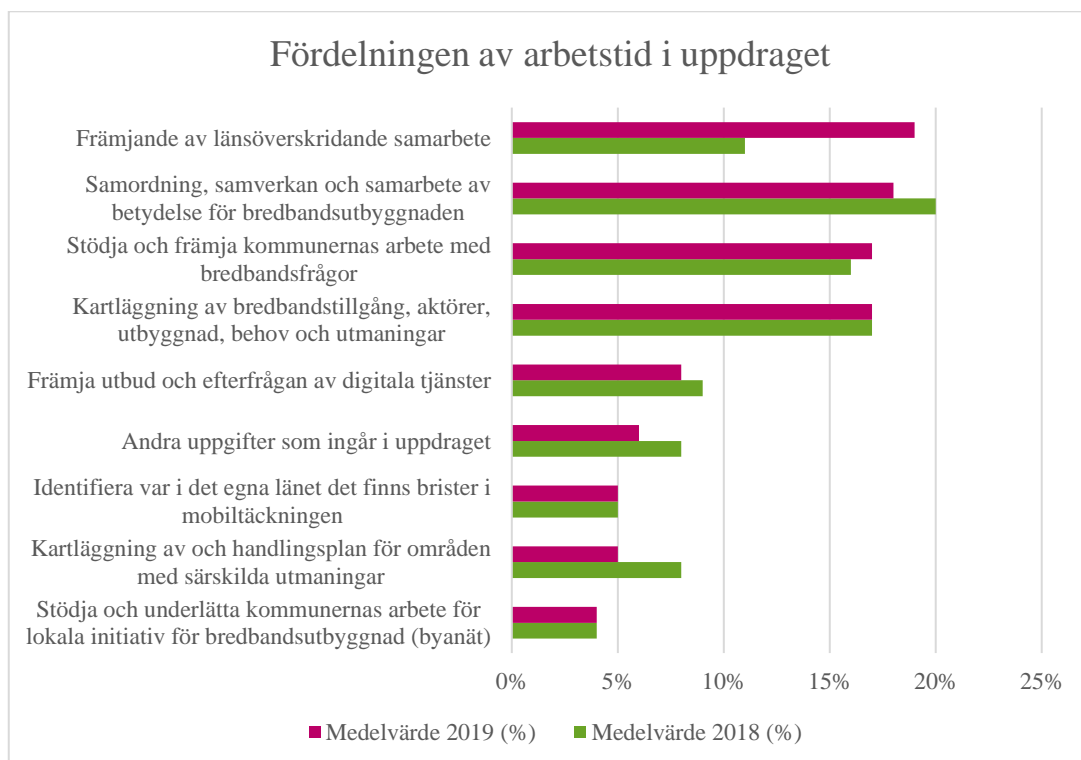
⁸ Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne

av beslutsunderlag till regionpolitiker, handläggning av regionens bredbandsstöd samt deltagande i Bredbandsforums arbetsgrupper och sekretariatets koordinatorträffar.

I Bredbandslyftet⁹, som genomförs inom ramen för Bredbandsforum, har koordinatorena en viktig roll. Bredbandslyftet kan vara ett bra verktyg för koordinatorena att nå kommunerna och kommunledningarna. För att Bredbandsforum ska ha möjlighet att genomföra ett bredbandslyft i en kommun krävs stor delaktighet från den regionala bredbandskoordinatören. Koordinatören deltar i både urvalsprocessen och genomförandet och är också den funktion som efter ett lyft följer upp och fortsätter dialogen med den aktuella kommunen.

Det finns stora skillnader mellan länen i hur man har arbetat med bredbandsfrågorna hittills, hur förutsättningarna ser ut och hur långt länen kommit med utbyggnaden. Varje län och varje bredbandskoordinator behöver därför, utifrån uppgifterna i regeringsbeslutet, besluta om egna prioriteringar. Majoriteten av länen har för 2019 haft utpekade fokusområden. Några vanligt förekommande områden är länsöverskridande samverkan, mobiltäckning och kartläggning. Några län nämner arbete med att redan beviljade/beslutade projekt ska bli realiserade, lyfta bredbandsfrågan på regional strategisk nivå och prioritera geografiska områden för 700 MHz-nätet.

Gotlands fokus blir olikt andra län då de är klara med utbyggnaden sedan 2017. Nu är fokus bland annat på att säkerställa att fibrering också leder till digitalisering, fritt WiFi för intresserade delar av näringslivet och kameranät för polisen samt att motivera mobilaktörer att prioritera Gotland som tidig region för 5G etablering.

Tabell 1: Fråga i uppföljningsenkäten 2019 ”Uppskatta hur koordinatorfunktionen fördelar sin tid mellan olika arbetsuppgifter som ingår i uppdraget”

⁹ <https://bredbandsforum.se/bredbandslyftet/>

2.3 Regionalt tillväxtarbete och bredbandstrategier

Den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet har stor inverkan på bredbandsutbyggnaden, vilket också betonas i regeringens bredbandsstrategi, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi*, från december 2016. I det regionala utvecklingsarbetet ingår det strategiska och operativa arbetet med hållbar regional tillväxt, där investeringar i och främjande av bredband kan ingå. I regeringens bredbandsstrategi framhålls också att de regionala bredbandskoordinatorerna har en viktig roll ”för att öka kunskapen och stimulera engagemanget hos kommunerna samt för att skapa ökad samverkan mellan olika aktörer och mellan olika nivåer.”

Regeringens bredbandsstrategi lyfter fram betydelsen av att i regionala strategier eller planer beskriva behovet av fast och trådlöst bredband för regional tillväxt. Snabbt bredband är i många fall en förutsättning för att kunna bedriva och utveckla exempelvis företagande, turism och annan tjänste- och serviceverksamhet på landsbygden. I elva län¹⁰ har den regionala bredbandsstrategin uppdaterats mellan 2017 och 2019 (dvs. efter att den nya nationella strategin togs fram) och i fyra län¹¹ pågår arbete för att uppdatera strategin. Regionens bredbandsstrategi är inte nödvändigtvis ett eget fristående dokument utan ofta integrerad i befintliga dokument och/eller som handlingsplaner till dessa. I alla län utom ett är den regionala bredbandsstrategin kopplad till annan regional planering. Vanligast är att den regionala bredbandsstrategin kopplas till den regionala utvecklingsstrategin eller utvecklingsprogrammet (20 av 21 län). I flera fall är strategin en del av eller utgörs helt av den regionala digitala agendan (10 av 21 län).

I vilken omfattning regionala bredbandsstrategier har anpassats efter regeringens bredbandsstrategi beror i hög grad på när den beslutades och målsättningen i regionens nuvarande strategi. I uppföljningen 2017 angav två län¹² att målen i den regionala strategin är högre än de nationella målen och i ett län¹³ antogs den regionala strategin så sent som 2015 varför länet inte sett behov av att uppdatera den regionala strategin. På Gotland slutfördes fibersatsningen under 2017 och samtliga fastigheter, både fastboende och fritidshus, har erbjudits fiber.

De vanligaste förändringarna i de nya strategierna är en höjning av tidigare mål för bredbandsutbyggnad (12 län) och att nytt mobilt mål har tillförts strategin (10 län). Andra vanliga ändringar är att strategin kompletterats med en behovsinventering (5 län), beskrivning av användningen av digitala tjänster (7 län) eller att nya/andra aktörer har utpekats som viktiga (4 län). I två län har bredbandsstrategin kompletterats med en ny finansieringsmodell. Exempel på andra förändringar är tillägg med beskrivning av roller och ansvar, text om säkerhet och robusthet samt miljöpåverkan. En region har lagt till ett avsnitt om näringslivets nöjdhet med länets it- och telekommunikationer.

Regionala strategier och planer kan också ha en positiv inverkan på kommunala strategier, planer och genomförande på området. I sju län är målen i den regionala strategin samordnad med målen i de kommunala bredbandsstrategierna.

¹⁰ Blekinge, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Jämtland, Kalmar, Norrbotten, Västmanland, Västra Götaland, Örebro, Östergötland

¹¹ Jönköping, Stockholm, Västerbotten, Västernorrland

¹² Kronoberg och Värmland

¹³ Halland

3 Kartläggning av bredbandssituationen i länet

Kartläggning av den nuvarande bredbandssituationen i länet är en viktig utgångspunkt för det regionala bredbandsarbetet. Kunskap om den nuvarande bredbandssituationen är en nödvändig förutsättning för att hitta lösningar för de fastigheter som saknar snabbt bredband idag. Med information om befintliga nätägare i området, nätens sträckning och nodernas placering i förhållande till de fastigheter som saknar bredband är det möjligt att identifiera de mest kostnadseffektiva lösningarna för återstående fastigheter.

En utveckling som syns i årets uppföljning är att fler län har tillgång till kartläggning av fast befintlig infrastruktur. I dag har däremot färre län en färdig och aktuell kartläggning av planerad utbyggnad, men ett antal län har satt igång ett arbete med att ta fram en sådan.

3.1 Kartläggning prioriterat område i koordinatorsarbetet

I bredbandskoordinatorernas uppdrag ingår att ansvara för att *en kartläggning görs av nuläge vad gäller länets bredbandstillgång, aktörer, pågående och planerad utbyggnad samt framtida behov och utmaningar samt att bidra till att sprida information om vilka områden som har mindre god bredbandstäckning i det egna länet.*

Flera län beskriver att kartläggning är en prioriterad del i koordinatorsarbetet och ett viktigt underlag för planering, uppföljning och inriktning i det regionala bredbandsarbetet. I några fall har länet sedan länge arbetat med att kartlägga bredbandsutbyggnaden. I andra län har man genom koordinatorsuppdraget initierat eller utökat sitt arbete för att kartlägga bredbandssituationen i länet. I flera fall samverkar och utbyter koordinatorfunktionerna erfarenheter i kartlägningsarbetet och län som kommit längre delar med sig av sina erfarenheter till andra län. I ett län samverkar koordinatorfunktionen med universitetet i kartlägningsarbetet.

Flera koordinatörer lyfter fram kartläggning som en viktig del i det stöd koordinatorfunktionen ger till kommunerna i länet. I andra fall är det kommunerna som bidrar till den regionala kartläggningen, både med underlag och som granskare av dataunderlaget från PTS kartläggning.

3.2 Övergripande beskrivning av bredbandssituationen i länen

Genom sitt arbete med kartläggning, samverkan och stöd till kommuner har de regionala bredbandskoordinatorerna en god uppfattning av bredbandssituationen i respektive län. I koordinatörernas skriftliga redovisning av koordinatorsverksamheten som skickades in för uppföljningen 2018 ges en närmare beskrivning av utvecklingen för bredbandsutbyggnaden i respektive län (se bilagan till förra årets uppföljning¹⁴). I flera promemorior finns mer detaljerade beskrivningar av nuläge, utmaningar och modeller för regioner och kommuners arbete med bredbandsfrågor. Då syftet med sekretariatets uppföljningsrapport främst är att sammanställa det arbete som bedrivits i de regionala bredbandskoordinatorernas verksamhet under året begärs inte denna skriftliga redovisning in varje år.

I samband med möten och andra aktiviteter under 2019 diskuteras utmaningar med bredbandsutbyggnad inom koordinatorgruppen. Följande stycke sammanfattar några av de utmaningar som lyfts under året. För den fortsatta utbyggnaden är frågan om finansiering den största utmaningen för att nå de områden och hushåll som återstår. Andra viktiga frågor i det

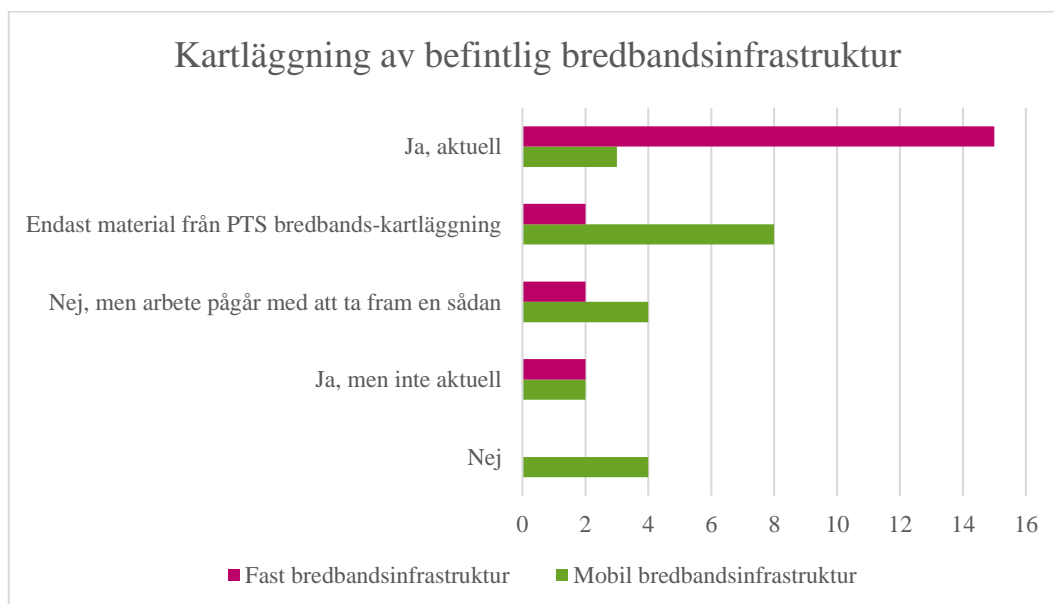
¹⁴ <https://bredbandsforum.se/media/1243/2018-uppfoljning-av-de-regionala-bredbandskoordinatorernas-verksamhet-2018-dnr-19-2103.pdf>

fortsatta regionala bredbandsarbetet är efteranslutningar i redan byggda områden och ökad mobiltäckning för att nå regeringens mobilmål 2023. Koordinatorerna beskriver att många olika faktorer behöver samverka om målen i den nationella bredbandsstrategin ska nås, såväl nya tekniska lösningar som finansieringsmodeller och ytterligare stödmedel. I flera län undersöker man möjligheter med alternativa trådlösa lösningar för att nå längre med bredbandsutbyggnaden. Det finns även exempel där kommuner samfinansierat utbyggnaden med en bredbandsaktör, då tillgängliga stödmedel och anslutningsgraden inte varit tillräckligt hög för att finansiera utbyggnaden. Andra exempel är nya former av fibererbjudanden i syfte att minska hushållets initiala betalning och därmed öka anslutningsgraden eller att kommunen finansierar uppkoppling till hushåll som inte vill ansluta sig.

3.3 Kartläggning av befintlig bredbandsinfrastruktur

På en övergripande nivå har i stort sett alla regionala koordinatorfunktioner en kartläggning av tillgången till fast bredband i länet, medan det är betydligt färre som har en kartläggning av den mobila infrastrukturen. I 15 av 21 län finns en aktuell kartläggning av den fasta infrastrukturen, vilket är en ökning med två län jämfört med 2018. I två län finns en kartläggning som dock inte är uppdaterad och i två län finns endast tillgång till data från PTS bredbandskartläggning. I två län pågår arbete med att uppdatera kartläggningen av länets fasta bredbandstillgång.

När det gäller mobil bredbandsinfrastruktur är det tre län som anger att de har en aktuell kartläggning och åtta län uppger att de har tillgång till PTS bredbandsdata avseende tillgången till mobil bredbandsinfrastruktur. Fyra län arbetar med att ta fram en kartläggning över den mobila bredbandsinfrastrukturen och två län har en kartläggning som dock inte är uppdaterad. I fyra län saknas kartläggning av den mobila bredbandsinfrastrukturen.

Tabell 2: Fråga i uppföljningsenkäten 2019 "Finns det i länet en aktuell kartläggning över den befintliga och/eller planerade bredbandsinfrastrukturen?"

I enkätsvaren kommenterar koordinatorerna att även om det finns en aktuell kartläggning idag behöver den hela tiden uppdateras allt eftersom uppbyggnaden sker. Några län har i tidigare uppföljningar av detta skäl framfört önskemål om fler alternativt löpande uppdateringar av PTS nationella bredbandskartläggning. Det blir även en allt större utmaning att hålla

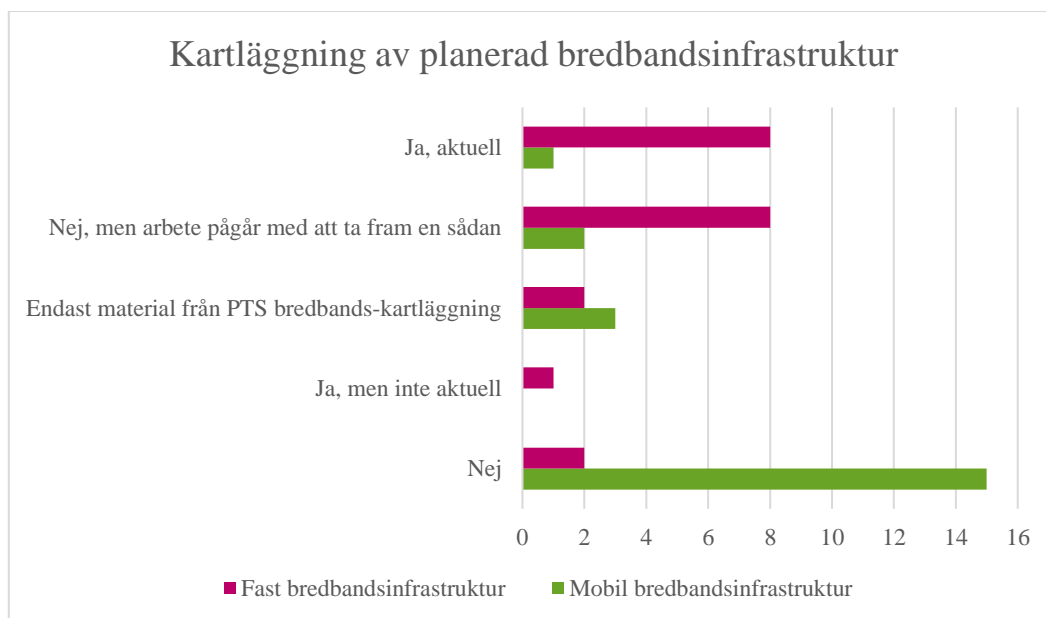
kartläggningen uppdaterad i takt med att det är mindre och mindre områden som kvarstår, d.v.s. det är svårare och svårare att urskilja vilka områden som verkligen återstår. Andra utmaningar som nämns är att det saknas information om nätens beskaffenhet och dimensionering, vilket påverkar förutsättningarna för efteranslutningar, redundans och robusthet.

3.4 Kartläggning av planerad bredbandsutbyggnad

Den viktigaste källan till information om pågående och planerad bredbandsutbyggnad är en löpande och nära dialog med marknadsaktörer och kommuner. Flera koordinatörer pekar på utmaningar i att få tillgång till uppgifter om privata och kommunala aktörers befintliga och planerade infrastruktur. När det gäller kartläggning av planerad bredbandsutbyggnad har koordinatörerna generellt sett information om vilka områden som har beviljats stödmedel och områden där hushållen fått ett bredbandserbjudande, men osäkerheten kring om denna utbyggnad kommer att realiseras är en utmaning.

I nuläget är det åtta av länen som har en aktuell kartläggning av planerad utbyggnad av fast bredband men i många län (8 av 21) pågår nu arbete för att kartlägga aktörernas utbyggnad av fast bredbandsinfrastruktur. Ett skäl till detta är det nya nationella bredbandsstödet som PTS administrerar, där regionerna får möjlighet att inkomma med information om planerad utbyggnad under de närmast kommande tre åren, de berörda regionerna får också möjlighet att prioritera byggnader inför en kommande utlysning.

För mobilt bredband är det endast ett län som har en aktuell kartläggning av den planerade utbyggnaden av mobil infrastruktur och två län där arbete pågår för att ta fram en sådan.

Tabell 3: Fråga i uppföljningsenkäten 2019 "Finns det i länet en aktuell kartläggning över den befintliga och/eller planerade bredbandsinfrastrukturen?"

3.5 Förutsättningar för kartlägningsarbetet

I tidigare års uppföljningar har koordinatörfunktionerna pekat på utmaningar i arbetet med att kartlägga den nuvarande bredbandssituationen. De utmaningar som betonats är främst brist på kompetens, resurser och verktyg för att använda kartsystem (GIS) i kartlägningsarbetet, höga kostnader för dataunderlag, osäkerhet kring sekretess samt inaktuella och i vissa fall felaktiga

uppgifter om bredbandstillgången på lokal nivå. I årets uppföljning visar det sig att fler län nu tilldelat både resurser, kompetens och verktyg för kartläggning men inte alla.

För att analysera och bearbeta kartlägningsdata är användning av kartverktyg såsom GIS ett viktigt hjälpmedel. Med denna bakgrund har samtliga koordinatorfunktioner de tre senaste åren erbjudits ett anpassat dataunderlag från PTS bredbandskartläggning som inte förutsätter att organisationen har tillgång till fastighetsdata för hantering i kartverktyg. Det nationella sekretariatet erbjöd även en utbildning i det kostnadsfria kartverktyget QGIS våren 2017.

Antalet län som använder sig av PTS bredbandskartläggning (t ex i QGIS) är något lägre än vid förra årets uppföljning, 13 av 21 län. Antalet län som har kartlägningsdata i eget kartsystem hos regionen är däremot högre (19 län) än förra året (då 13 län). Fem län anger att dataunderlaget finns i kartsystem för kommunal planering och fyra län i kartsystem hos länsstyrelsen. I några regioner finns dock fortsatta utmaningar med resurser, verktyg och kompetens i kartlägningsarbetet. Även om andelen regioner med tillgång till kartverktyg är betydligt högre än tidigare år finns utmaningar med att avsätta resurser för GIS-kompetens och medel för dataunderlag, exempelvis för att gå med i geodatasamverkan. Utvecklingen sker mycket tack vare att de regionala bredbandskoordinatorerna visar betydelsen av kartlägningsarbetet för regionens utvecklingsarbete och landstingets verksamhet.

4 Regional samverkan och samordning

En central del i bredbandskoordinatorernas uppdrag är att verka för övergripande samordning, samverkan och samarbete i länets bredbandsarbete. Bredbandskoordinatören ska fungera som en kontaktpunkt i bredbandsfrågor i länet för såväl offentliga som privata aktörer samt främja länsöverskridande samarbete i dessa frågor.

4.1 Samverkan mellan kommunerna i länet

I samtliga län finns samverkansgrupper för kommunernas bredbandssamordnare och i majoriteten av länen fungerar samverkan mellan kommunerna väl. Vanligen är det den regionala bredbandskoordinatören som är sammankallande för samverkansgruppen för kommunernas bredbandssamordnare. I ett län är det ett regionalt bolag som håller i gruppen och i ett län är det ett EU-projekt som är sammankallande, bredbandskoordinatören deltar dock på dessa nätverksmöten. Hur ofta grupperna träffas varierar från ett par gånger per år upp till en gång i månaden. Vid mötena deltar, förutom kommunerna och den regionala bredbandskoordinatören, vanligen även länsstyrelsen och vissa fall de kommunala bredbandsbolagen.

I många län är samverkan mellan kommunerna god, ofta till följd av en historiskt god samverkan eller för att det finns konkreta aktiviteter att samverka kring, exempelvis samordning av stöd, mobiltäckningsmätning eller en gemensam informationsaktivitet. I några län finns dock utmaningar med bristande medverkan i samordningsmöten och vilja att samordna kommunernas bredbandsarbete. Flera koordinatörer beskriver att kommunerna i länet valt olika utbyggnadsmodeller och att samverkan av detta skäl främst består i informations- och erfarenhetsutbyte.

4.2 Samverkan med länsstyrelsen

I alla län är koordinatorfunktionen placerad hos regionen och i dessa län fungerar samverkan med länsstyrelsen generellt sett bra. I ett län är funktionen delad mellan länsstyrelse och

region. Vanligen träffas länsstyrelsehandläggare och koordinatorfunktionen regelbundet och länsstyrelsen deltar vid de nätverksmöten som koordinatören bjuder in till. I några fall är koordinatorfunktionen rådgivande till länsstyrelsen vid handläggning av stödmedel, i andra fall har kontakterna mellan länsstyrelse och region minskat eftersom majoriteten av stödmedlen är fördelade. Vanligen bidrar länsstyrelsen med underlag om ansökningar samt pågående och planerade stödprojekt i koordinatorfunktionens kartläggningsarbete. I tre län har det under 2019 funnits en mer formaliserad samverkan i form av NAV för bredbandsfrågor i Värmland, projektet Fiber till alla i Blekinge och Skåne (FABS) samt en delad koordinatorfunktion i Sörmland. Alla tre avslutades under 2019 men en fortsatt samverkan med länsstyrelsen fortgår ändå.

För att främja samverkan har PTS med nätverket LSB2¹⁵ och det nationella sekretariatet haft ett årligt gemensamt möte med länsstyrelsen och de regionala bredbandskoordinatorerna. Här finns tid för gemensamma workshoppar samt diskussioner om utmaningar och möjligheter med bredbandsutbyggnaden.

4.3 Samverkan med aktörer i länet

Samtliga bredbandskoordinatorer har en aktiv dialog med relevanta bredbandsaktörer i länet, både marknadsaktörer och stadsnät. Koordinatören, stadsnät och marknadsaktörerna har en kontinuerlig dialog kring utbyggnadsplaner, pågående utbyggnad, svårigheter samt möjliga samarbeten i länet. Ofta kan bredbandskoordinatorerna hjälpa till att hitta lösningar i områden där utbyggnaden stannat av eller inte påbörjats. Detta sker ibland på grund av att finansieringen för projektet blivit för hög, för få hushåll har tackat ja till erbjudandet och aktören väljer därför att dra sig ur. Med bredbandskoordinatorernas erfarenhet och kreativitet kan denna lösning ibland lösas, då man tillsammans hittat vägar framåt.

Exempel från några län nämns nedan:

- I Dalarna har koordinatorfunktionen anordnat en mötesserie med ett par-tre kommuner och IP-Only per mötestillfälle i syfte att konkret gå igenom utbyggnadsplaner och ömsesidigt fastställa vilken utbyggnad som är realistisk samt vid sittande bord lösa missförstånd och hitta praktiska lösningar för aktuella områden samlad.
- Koordinatören i Stockholm har hållit ett föredrag för bolagsstyrelse i stadsnät samt arrangerat uppföljande möte mellan kommun och stadsnät inom Bredbandslyftet.
- I Västra Götaland har marknadsaktörer bjudits in till regionala samrådsmöten och till seminarier med bredbandsföreningen Great.
- De flesta län har avstämningsmöten med både stadsnät och marknadsaktörer och bjuder även in till deltagande vid möten med kommunerna.

4.4 Samverkan och erfarenhetsutbyte utanför länet

Allt fler av koordinatorfunktionerna samverkar och utbyter erfarenheter utöver det erfarenhetsutbyte som sker vid sekretariatets regelbundna koordinatorsträffar. Vanligen sker en sådan utökad samverkan med närliggande län eller län med liknande förutsättningar. Några exempel på samverkansområden är kartläggning och marknadsanalys, finansieringslösningar, stöd- och robusthetsåtgärder samt lösningar för utbyggnad i glesbygd. Bredbands- och digitaliseringskoordinatorerna i storstadsregionerna har initierat ett erfarenhetsutbyte utifrån gemensamma frågeställningar.

¹⁵ Länssamverkan bredband 2.0

I Regionsamverkan Sydsverige (RSS) samverkar Sveriges sex sydligaste regioner¹⁶ och bredbandskoordinatorerna utgör en arbetsgrupp inom området bredband som är ett av samarbetsorganets högst prioriterade områden¹⁷. Norrlandslänen¹⁸ hade under hösten 2019 en första träff för att utöka samverkan dem mellan. Även i Mellansverige har ett samarbete startat under 2019 där sex regioner¹⁹ nu samarbetar i strategiska frågor kring bredbandsinfrastruktur.

De regionala bredbandskoordinatorerna deltar även i flera nationella samverkansforum såsom:

- SKR:s forum för bredbandssamordnare i regioner och kommuner (Blekinge, Gävleborg, Halland, Uppsala, Värmland, Västerbotten)
- Bredbandsforum
 - Arbetsgruppen Infrastruktur för mobilt bredband 2023 (Värmland)
 - Arbetsgruppen Infrastruktur för digitalisering (Blekinge, Gotland)
 - Koordinatorsgruppen har varit referenspersoner i den enskilda aktiviteten om efteranslutningar
- PTS nationella myndighetsnätverk för bredbandsfrågor (Stockholm)

5 Stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor

Kommuner har en viktig roll för bredbandsutbyggnaden med ansvar för samhällsplanering, näringslivs- och landsbygdsutveckling, som markägare och köpare av tjänster samt i vissa fall nätagare och finansiär. En viktig del i de regionala bredbandskoordinatorernas uppdrag är att *stödja och främja kommunernas arbete med bredbandsfrågor*.

5.1 Kommunernas arbete med bredbandsfrågor

De regionala bredbandskoordinatorerna arbetar på flera sätt för att stödja kommunerna i arbetet med bredbandsfrågor. Hur stödet utformas beror till stor del på kommunernas nuvarande bredbandssituation och valda strategier för bredbandsarbetet. I de flesta länen finns en spridning mellan kommunernas bredbandssituation och valda modeller för bredbandsutbyggnad. I några län²⁰ arbetar dock samtliga kommuner genom stadsnät i kommunal förvaltning eller bolag och i två län²¹ är marknadsdriven bredbandsutbyggnad den huvudsakliga strategin

Viktiga indikatorer för kommunens arbete med bredbandsfrågor är om det finns en utsedd bredbandssamordnare och om det finns en kommunal strategi och handlingsplan inom bredbandsområdet. Kartläggning av antalet kommunala bredbandssamordnare samt kommunernas bredbandsstrategier och handlingsplaner har tidigare sammanställts i SKL, PTS och Bredbandsforums bredbandsenkät till kommuner²². De tre senaste åren (2017, 2018 och 2019) har kommunenkäten dock inte genomförts och frågorna inkluderades därför i årets

¹⁶ Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Skåne

¹⁷ <https://regionsamverkan.se/2019/06/>

¹⁸ Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Norrbotten

¹⁹ Värmland, Västmanland, Örebro, Östergötland, Södermanland, Uppsala

²⁰ Blekinge, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland.

²¹ Stockholm, Uppsala

²² Resultat från undersökning om kommunernas bredbandsarbete 2016, PTS dnr 17-1548

enkät till de regionala bredbandskoordinatorerna. Koordinatorerna har även, på samma sätt som i tidigare uppföljningar, svarat på hur de bedömer kommunernas engagemang i bredbandsfrågor på en skala från ”medvetenhet saknas” till ”aktivt arbete för bredbandsutbyggnad”.

Generellt bedömer de regionala koordinatorerna att det finns en hög medvetenhet hos kommunerna om betydelsen av bredband för kommunens verksamhet, invånare och företag. Det är endast i ett fåtal kommuner som medvetenhet saknas eller där statusen inte är kartlagd. Det är också en hög andel, cirka 80% av kommunerna, som enligt koordinatorernas bedömning ”bedriver ett aktivt arbete för bredbandsutbyggnad och har fattat ledningsbeslut om inriktning och åtgärder”, exempelvis tagit fram en strategi (230 kommuner) eller handlingsplan (162 kommuner). En majoritet av kommunerna, 217 stycken, har också kommunala bredbandssamordnare som arbetar aktivt med bredbandsfrågan. Av dessa är 182 placerade i kommunal förvaltning och 37 i ett kommunalt bolag. I några län finns kommunal bredbandssamordnare både i förvaltningen och i det kommunala bolaget.

Bredbandskoordinatorerna lyfter dock fram att vad som är ett ”aktivt arbete” är en bedömningsfråga och att exempelvis kommunala bredbandssamordnare ofta har flera andra arbetsuppgifter vid sidan av bredbandsfrågorna. På en övergripande nivå, sett till landet som helhet, har antalet kommuner som bedöms bedriva ett aktivt arbete för bredbandsutbyggnad ökat något i jämförelse med förra årets uppföljning. Situationen varierar dock mellan länen men i de flesta län är kommunernas aktivitet i bredbandsfrågan på samma nivå som tidigare eller högre.

Några koordinatorer pekar på att befintliga kommunala bredbandsstrategier och handlingsplaner behöver uppdateras utifrån nya förutsättningar för bredbandsutbyggnaden. I nuläget är det endast 49 kommuner som uppdaterat sin bredbandsstrategi de senaste tre åren och 72 kommuner har uppdaterat sin handlingsplan för bredbandsutbyggnad, trenden är dock god då detta är något högre än vid 2018 års uppföljning. I detta sammanhang beskrivs Bredbandsforums program för kommuner, Bredbandslyftet²³, som en viktig insats för att öka kommunledningens engagemang och medverkan i strategiska frågor för bredbandsutbyggnaden. I några kommuner finns också exempel på hur en engagerad kommunledning tagit aktivt ansvar i bredbandsfrågan och exempelvis hittat nya finansieringslösningar.

5.2 Koordinatorernas insatser för att stödja kommuner

5.2.1 Regionala initiativ

I de fall regionen tagit initiativ till en regional lösning för bredbandsutbyggnaden fokuseras koordinatorverksamheten till stor del på dessa projekt. I tre län²⁴ som har strukturfondsmedel för ortssammanbindande nät (ERUF-medel) är koordinatorfunktionen projektägare för dessa projekt och koordinatorernas stöd till kommunerna fokuseras på genomförande av ERUF-projekten och samordning av stöd från landsbygds- och strukturfondsprogrammen.

I några län²⁵ har regionen tillfört medel för att stödja bredbandsutbyggnaden i länet. Västra Götalandsregionen har ett eget bredbandsstöd som liknar strukturfondsmedlen och kan sökas av länets kommuner. Region Halland har upphandlat en bredbandsaktör för utbyggnaden i

²³ <https://bredbandsforum.se/bredbandslyftet/>

²⁴ Dalarna, Gävleborg, Värmland

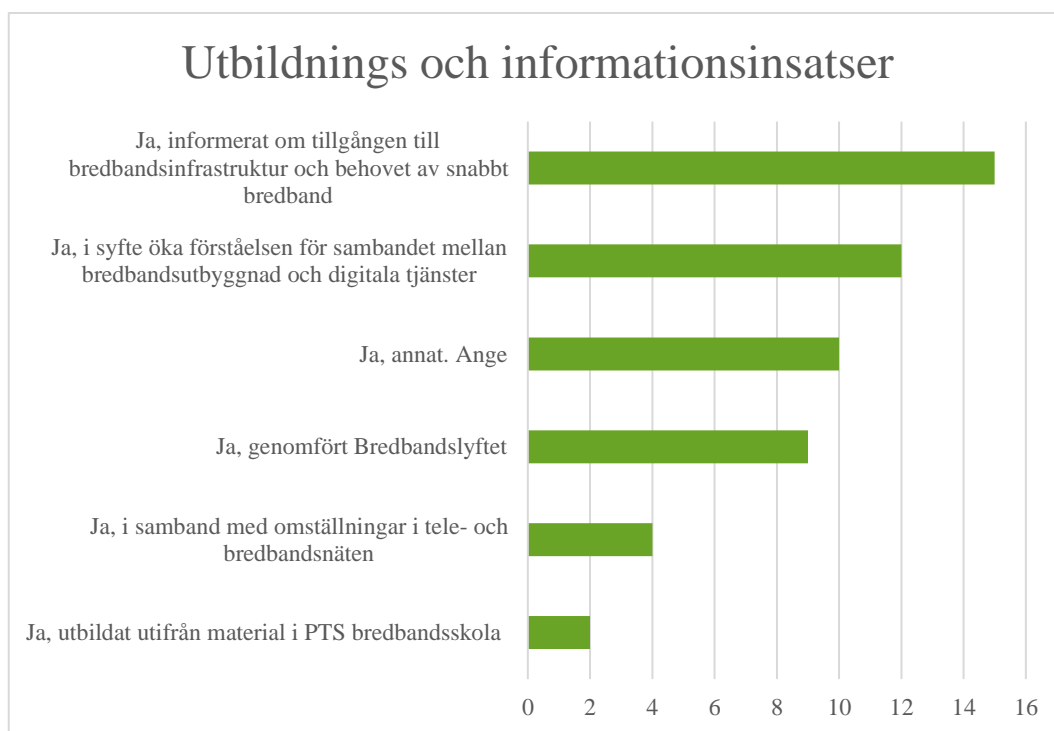
²⁵ Halland, Kronoberg, Västra Götaland

länet. I Norrbotten och Västerbotten arbetar man gemensamt i projektet #Fulltäckning för att öka den mobila täckningen på landsbygden.

5.2.2 Utbildnings- och informationsinsatser

Bredbandskoordinatorerna arbetar på flera sätt för att öka kommunernas kunskap i bredbandsfrågor. Alla koordinatorfunktioner har genomfört någon form av kunskaps- eller informationsinsats för kommuner under 2019. Målgruppen för aktiviteterna har i första hand varit tjänstemän på kommuner (21 län) och politiker (14 län). I några län har aktiviteter genomförts för stadsnät, invånare, näringsliv och fiberföreningar.

Den vanligaste aktiviteten, att informera om tillgången till bredbandsinfrastruktur och behovet av snabbt bredband, har genomförts av 15 av 21 koordinatorfunktioner. Näst vanligast är informationsaktiviteter för att öka förståelsen för sambandet mellan bredbandsutbyggnad och digitala tjänster, 12 av 21 län. I 12 kommuner²⁶ genomförde Bredbandsforum Bredbandslyftet med stöd av koordinatorfunktionen i länet. Exempel på andra typer av informationsaktiviteter är information om den nya nationella stödmodellen, Arrangera PTS kommunutbildning, utbildning i robust fiber och informerat om Bredbandslyftet.

Tabell 4: Fråga i uppföljningsenkäten 2019 "Har koordinatorfunktionen genomfört någon form av utbildnings- och informationsinsatser riktade mot kommuner under 2019?"

5.2.3 Stöd i arbete med kartläggning, strategi och handlingsplan

I flera län är arbetet med att bygga upp och tillgängliggöra en regional bredbandskartläggning ett viktigt stöd i kommunernas bredbandsarbete. Exempel på aktiviteter är mobiltäckningsmätning eller studier av investeringsbehov i bredbandsinfrastruktur. I några län granskar koordinatorfunktionen nya översiktsplaner för att säkerställa att fiberinfrastruktur är beaktad. I andra fall bistår koordinatören i framtagande av kommunala bredbandsstrategier

²⁶Säter och Vansbro – Dalarna, Strömsund - Jämtland, Hulstafred – Kalmar, Nynäshamn och Nykvarn - Stockholm, Gnesta – Södermanland, Tierp – Uppsala, Kramfors – Västernorrland, Norberg – Västmanland, Skövde och Lysekil - Västra Götaland

och handlingsplaner. Även här kan nämnas att över hälften av alla län genomfört Bredbandslyftet där stort fokus ligger på just kartläggning, strategi och handlingsplan.

6 Övriga aktiviteter inom uppdraget

I bredbandskoordinatorernas uppdrag ingår att öka kunskapen om betydelsen av bredband för samhällets digitalisering samt att främja bredbandsutbyggnad i områden med särskilda utmaningar. I detta ingår att *verka för en ökad förståelse för sambandet mellan bredbandsutbyggnad och möjligheten att öka utbud och efterfrågan av digitala tjänster* samt att *stödja och underlätta arbete som bedrivs av lokala initiativ för bredbandsutbyggnad (byanät)*.

6.1 Arbete med digitaliseringsfrågor

Den 12 juli 2018 beslutade regeringen att införa regionala digitaliseringskoordinatorer i alla län. Syftet med digitaliseringskoordinatorerna är, på liknande sätt som bredbandskoordinatorerna, att främja samverkan och stödja kommunernas arbete i digitaliseringsfrågor. Införandet av digitaliseringskoordinatorer har i vissa län inneburit att funktionen som regional bredbandskoordinator renodlats till att mer arbeta med bredbandsfrågor, vanligen i nära samverkan men den regionala digitaliseringskoordinator. I några län ingår bredbandskoordinatorn i en mer formaliserad enhet, avdelning, nätverk eller liknande som arbetar med digitaliseringsfrågor. I några län är det en och samma person som innehar både funktionen som regional bredbandskoordinator och som digitaliseringskoordinator.

6.2 Stödja lokala initiativ för fiberutbyggnad

Generellt beskriver de regionala bredbandskoordinatorerna en minskad aktivitet i lokala fiberföreningar för bredbandsutbyggnad. Tillgängliga stödmedel är i huvudsak fördelade och i allt fler fall är det marknadsaktörer, och inte fiberföreningar, som driver utbyggnaden. Det startas få nya fiberföreningar och i vissa län saknas helt aktiva föreningar.

Bredbandskoordinatorer betonar dock betydelsen av det lokala engagemanget för bredbandsutbyggnaden, dels för väcka grannarnas intresse för fiberanslutning och därmed öka aktörernas investeringsvilja men även för att hålla samman konsumentmakten, d.v.s. att alla medlemmar i fiberföreningen bör välja samma aktör om man får flera erbjudanden.

Vanligen är det i första hand de kommunala bredbandssamordnarna och länsstyrelsen som svarar på frågor och stöttar de aktiva föreningar som finns i länet men ibland får även den regionala bredbandskoordinatorn svara på frågor. De regionala bredbandskoordinatorerna bistår vid behov och medverkar exempelvis på kommunala informationsträffar samt kommunicerar med länsstyrelsen om stödansökningar.

Västra Götaland är ett av de län som lägger mer av sin tid på att stötta fiberföreningar än andra län. Regionen har under många år arbetat aktivt med att arrangera informationsträffar för fiberföreningarna i länet. Under 2019 har flera möten hållits där regionen bjudit in del-regionalt för att ge goda förutsättningar för fiberföreningarna att samlas. Här har man bland annat informerat om det regionala bredbandsstödet samt gjort insatser för att hjälpa fiberföreningarna i sin förvaltningsfas.

6.3 Andra initiativ och nätverksträffar

Vid 7 tillfällen har det nationella sekretariatet arrangerat nätverksträffar för de regionala bredbandskoordinatorerna. Här har relevanta aktörer, myndigheter och intresseorganisationer bjudits in. Uppslutningen bland koordinatorerna har varit mycket god och i stort sett alla län är representerade vid varje möte med undantag om det krockar med någon annan prioriterad aktivitet. Fokus på möten är erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling och att sprida goda exempel

Några exempel av det som avhandlats på 2019 års möten:

- Presentation - slutrapport i Trafikverkets bredbandsuppdrag
- Utbildning i Bredbandslyftet
- Openspace-övning på temat ”Bredband till alla – vad kan vi göra regionalt?”
- Presentation av en Kartläggning av fiberföreningar
- Bredband 3.0 Gotlands vidare arbete med bredband
- Presentation från Upphandlingsmyndigheten om innovations- och funktionsupphandling
- Presentation om Tillsyns- och konkurrensfrågor
- Presentation Bredbandskartläggning
- Information om 700MHz utbyggnad från Telia, Telenor och Tele2
- Under året återkommande dialog och workshop med PTS gällande nytt nationellt bredbandsstöd
- Presentation från PTS gällande robusthetsmedel och robusthetsåtgärder
- Presentationer från myndigheters olika regeringsuppdrag
- Erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel mellan länen, flertalet län har haft presentationer

Andra initiativ som kan nämnas är den referensgrupp som de norra länen utgjorde till Telia vid prioritering av 700MHz utbyggnaden.

De regionala bredbands- och digitaliseringskoordinatorerna hade under våren ett gemensamt studiebesök på ”Smarta samhället” i Kristianstad samt ett gemensamt nätverksmöte under hösten.

I Västra Götaland arrangerade koordinatorfunktionen en nationell bredbandskonferens för kommuner den 29-30 januari 2019. Konferensen arrangerades i ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen och Vara kommun och hölls i Vara.